

**ศึกษาเปรียบเทียบความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับ
ความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน
Comparative study of beauty of women in theravda buddhism
with beauty of women in isan literature**

ธนานันท์ บำรุงสานต์ (Thananan Bumrungsan) *
ประยงค์ แสนบุราณ (Prayong Saenpuran, Ph.D) **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน 3) เพื่อเปรียบเทียบความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน

ผลการวิจัยได้พบว่า 1) ความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นความงามที่สตรีใช้หลักธรรมเรื่องของศีล สมาธิ ปัญญา มาปฏิบัติ และ 2) ความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานเป็นความงามที่เน้นการรักษาศีล 5 เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติ ส่วนความงามในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ความงามรูปธรรมเป็นความงามที่ปรากฏทางรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ เป็นต้น 2) ความงามนามธรรม เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรม การกระทำ เช่น ลักษณะนิสัย กิริยามารยาท เป็นต้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบได้พบ ความงามรูปธรรมของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับสตรีในวรรณกรรมอีสานมีลักษณะเหมือนกัน คือ เป็นความงามของรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นก็ในพระพุทธศาสนาเถรวาทได้พูดถึงความงามทางนามธรรมว่าความงามทางนามธรรมจะเกิดขึ้นได้จะต้องเกิดจากการฝึกฝนประพฤติปฏิบัติทางด้านจิตใจและยึดเอาคำสอนของพระพุทธศาสนาสอนเป็นหลัก

ลักษณะที่แตกต่างกันคือ ความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นความงามที่อยู่ในขั้นโลกียะซึ่งพระพุทธองค์ไม่ให้ความสำคัญ แต่พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญเฉพาะความงามนามธรรม (หลักธรรม) เท่านั้น อันจะนำไปสู่โลกุตระ ส่วนความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานเป็นความงามที่อยู่ในขั้นโลกียะที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาความงามภายนอกเป็นหลัก

คำสำคัญ: โลกียะ โลกุตระ พระพุทธศาสนาเถรวาท วรรณกรรมอีสาน สตรี

Keywords: mundane, supramundane, Theravada Buddhism, Esan Literature, women

* นักศึกษาลัทธิสุตตนิพนธ์ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the beauty of women in Theravada Buddhism 2) to study the beauty of women in Esan Literature 3) to compare the beauty of women in Theravada Buddhism and Esan Literature.

The research result was found that the beauty had been classified into 2 main categories included: 1) concrete beauty was the beauty appeared in appearance and complexion etc. 2) abstract beauty was the beauty expressed through habitual action such as characteristic, and manners etc.

From the comparative studies, it was found that the beauty of women in Theravada Buddhism and the beauty of women in Esan Literature were the same characteristic in the concrete, that is to say; It referred to appearance and complexion etc, Moreover the beauty in abstract has been referred again, because the teaching of Buddhism had been upheld as the main thing.

The different characteristic was that the beauty of women in Theravada Buddhism was the beauty considered as the mundane beauty in which the Lord Buddha had not considered as an important thing, but he had considered the beauty of only abstract beauty (doctrine) as an important thing leading to supramundane, but the beauty of women in Esan literature was the beauty in mundane state emphasized to develop the outer beauty as a main thing.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกของเรทุกวันนี้ความงามถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสตรีทั้งหลาย ความงามที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่สตรีส่วนมากพึงปรารถนาและอยากจะสร้างความงามนั้นให้เกิดขึ้นกับตนเองเพื่อที่ตนเองจะได้เป็นเจ้าของแห่งความงาม ดังเช่นการเสริมเติมแต่งตามร่างกายไม่ว่าจะเป็น ใบหน้า ผิวพรรณ หรือรูปร่าง เป็นต้น ความงามที่เกิดขึ้นจากการตกแต่งนี้ จึงเป็นสิ่งจูงใจทำให้เกิดสถาบันส่งเสริมความงาม เพื่อเสริมสร้างความงามทั้งหลายให้กับสุภาพสตรีทั่วโลก เพราะฉะนั้นความงามจึงถือเป็นเรื่องที่สตรีส่วนมากพึงปรารถนา

ในเรื่องความงามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่บุรุษหรือสตรีพึงให้ความสนใจ ความงามของสตรีในประเทศไทยก็ถือเป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน เพราะค่านิยมแห่งความงามของสตรีไทยนั้นต่างก็มีคุณค่าและรูปแบบแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม ความงามที่สตรีหรือบุรุษให้ความสนใจ ส่วนมากมุ่งเน้นไปในเรื่องความงามทางกายและมุ่งไปในทางกามกิเลสตามที่ตนปรารถนาเพียงอย่างเดียว โดยการมุ่งรับเอาแต่กระแส

ของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา ทำให้บทบาทของสตรีในปัจจุบันแตกต่างจากสตรีในสมัยก่อนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าทางด้านศีลธรรมทำให้สตรีมีคุณค่าลดลง เพราะขาดความสนใจในคำสอนระเบียบปฏิบัติวัฒนธรรมอันดีงาม ในด้านความงามทางพระพุทธศาสนานั้นถือว่าเป็นความงามที่มีคุณค่าอย่างมาก เพราะหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจะมุ่งเน้นให้สตรีมีทั้งความงามภายนอกและความงามภายในอย่างแท้จริง ซึ่งความงามทางพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ 1) ความงามในเบื้องต้น ได้แก่ การรักษาศีล เพราะศีลเป็นแนวทางที่ทำให้คนดำเนินชีวิตเป็นปกติสุข 2) ความงามในท่ามกลาง ได้แก่ สมာธิ เพราะสมาธิทำให้มีสติสัมปชัญญะ ไม่ดำเนินชีวิตด้วยความประมาท และ 3) ความงามในที่สุด ได้แก่ ปัญญา เพราะปัญญาจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง สามารถรู้จักแยกแยะคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม นั่นคือ รู้ว่าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ดีและไม่ดีที่นำพาชีวิตไปสู่ความเจริญงอกงามหรือความเสื่อมได้ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตฺโต, 2543) แต่การเข้าถึงคำสอนหรือบทบาททางความงามในทาง

พระพุทธศาสนานั้นเป็นไปได้ยากยิ่ง เพราะภาษาที่ใช้ในการจารึกตัวอักษรเป็นภาษาบาลี ดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก บวกกับหัวข้อธรรมในระดับที่ลึกซึ้งอาจทำให้บุคคลทั่ว ๆ ไป ไม่สามารถเข้าใจถึงหลักคำสอนตรงนี้ออย่างแท้จริงได้

ภาคอีสานเป็นภาคหนึ่งที่มีวรรณกรรมที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำสอนต่าง ๆ เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดีงาม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งหลักธรรมดังกล่าว ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในงานเขียนต่าง ๆ เพื่อสอดแทรกแนวทางคำสอนที่ตีงามเอาไว้ อาจจะเป็นคำสอนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมหรือคำสอนที่เป็นลักษณะคติเตือนใจ ซึ่งก็ล้วนแล้วได้รับอิทธิพลแห่งคุณงามความดีทางพระพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ทั้งสิ้น หลักเกณฑ์ที่ตีงามนี้เอง ถือได้ว่าเป็นจุดกึ่งกลางระหว่างความดีความชั่ว ความงาม ความไม่งาม ซึ่งเป็นเครื่องบ่งถึงลักษณะอันพึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของสังคมชาวอีสาน และความดีงามและไม่งามทั้งหลายเหล่านี้ ได้ถูกถ่ายทอดผ่านวรรณกรรมของชาวอีสานมานานแสนนาน และมีการบันทึกไว้เป็นเรื่องราวและเป็นหมวดหมู่อย่างเรียบร้อย ซึ่งการเข้าถึงหรือการศึกษาเรียนรู้จะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพราะงานเขียนที่ได้เสนอไว้เป็นงานเขียนที่ใช้ภาษาที่ลึกซึ้งและยากยิ่งจะเข้าใจได้สำหรับคนทั่วไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาค้นคว้าในเรื่องความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท และความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน เพื่อที่จะเชื่อมโยงแนวทางคำสอนทั้งสองที่สอดคล้องกัน และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบันได้จริง โดยการเปรียบเทียบประเด็นที่เหมือนกันและแตกต่างกัน เพราะ ไม่ว่าจะยุคใดสมัยใดก็ตาม หลักคำสอนในเรื่องที่ศึกษานี้ต่างก็มีคุณค่าที่ดีที่ทำให้ผู้ปฏิบัติได้รับผลของความดีงามให้เกิดกับชีวิตของตนเองแทบทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น การศึกษาค้นคว้าเรื่องดังกล่าวนอกจากจะทำให้ทราบถึงความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทและทราบถึงความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานด้วยแล้ว ยังทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงความงามที่มีลักษณะเหมือนกันและแตกต่างกัน

ระหว่างสตรีในพระพุทธศาสนากับสตรีในวรรณกรรมอีสานและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุก ๆ คน ที่ได้รับความรู้จากการอ่านงานวิจัยเรื่องความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานนี้จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ ให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน
3. เพื่อเปรียบเทียบความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบไปด้วย สมุดบันทึก ปากกา ดินสอที่ใช้ในการจดบันทึกเรื่องราวในหนังสืองานวรรณกรรมอีสานและหนังสือพระไตรปิฎกที่เป็นฉบับภาษาบาลีซึ่งบันทึกเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเท่านั้น โดยเอกสารในงานวิจัยนี้จะศึกษาเอกสารหลัก ๆ มีอยู่ 2 ประเภทได้แก่ เอกสารปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์พุทธศักราช 2530 และเอกสารทุติยภูมิ คือ อินทียานสอนลูก พญาคำกองสอนไพร่ เสียวสวาด กาย์ปูสอนหลานและหลานสอนปู่ รวมวรรณคดีอีสานเล่ม 2 ธรรมดาสอนโลก มหาเวสสันดรชาดก (ของเก่า) ส่วนนวนิยาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ในการเก็บข้อมูลและเรียบเรียงด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. รวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกที่เกี่ยวข้องกับสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. รวบรวมข้อมูลหลักคำสอนจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสตรีอีสาน
4. จำแนกและตรวจสอบข้อมูล
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้
6. สรุปผลการวิจัยและนำเสนอ

ผลการวิจัย

1. ความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากผลการวิจัยพบว่า ความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นจะแบ่งออกเป็นความงาม 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ความงามภายนอก ความงามภายนอกในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นเรียกว่า ความงามในระดับโลกียะ ซึ่งโลกียะในพระไตรปิฎกได้ให้ความหมายของความงามในระดับโลกียะไว้ว่าเป็นความงามที่ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของทางโลก เรื่องที่ยังต้องวนเวียนอยู่กับประสาทสัมผัสทั้ง 5 ไม่ว่า จะเป็นสิ่งที่ตาเห็น สิ่งที่ได้ยิน สิ่งกลิ่นลิ้มรส สิ่งสัมผัสได้กลิ่น และสิ่งที่ร่างกายสัมผัสสัมผัสอยู่ยังไม่สามารถที่จะบรรลุถึงความงามในขั้นสูงสุดได้ โดยเป็นความงามที่เกิดขึ้นและให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตา ไม่ว่าจะเป็นลักษณะผิวพรรณที่สวยงาม ผอมบาง สดสวยงาม วัยงาม กระดูงาม มีฟันงาม เนืองงาม ดังเช่นสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ขึ้นชื่อว่าเป็นสตรีที่มีความสวยงามทางร่างกายครบทั้ง 5 ประการ นั่นคือ นางวิสาขา เพราะนางวิสาขาเป็นสตรีที่ส่งสมบุญบารมีมาจากอดีตชาติมากบวกกับเป็นบุคคลที่เกิดมาในชาติปัจจุบันที่มีชื่อว่าวิสาขานี้ นางเองก็ยังคงมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเหมือนเดิมและยังคงทำความดี รักษาศีล ทำบุญถวายทานกับพระภิกษุอยู่เป็นประจำมิได้ขาด บวกกับนางเป็นบุคคลที่ไม่มีการแสดงความโกรธ กระพริตกระเฟียดต่อหน้าบุคคลอื่น สิ่งนี้นางปฏิบัตินี้ จึงส่งผลให้นางมีรูปร่างภายนอกที่เรา มองเห็นและสัมผัสได้นั้นมีความสวยงามยากที่จะมีใครเหมือน และพระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้ในพระไตรปิฎกในพระสูตรเรื่อง นางมัลลิกเทวี ว่าด้วยเหตุที่ทำให้คนมี

รูปร่างที่สวยงามไม่เท่ากันว่า เกิดจากการที่บุคคลคนนั้น มีความโกรธ ความเคียดแค้น อาฆาตพยาบาทบุคคลอื่น สิ่งนี้ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่ก็ส่งผลให้สิ่งที่มองเห็น คือ ร่างกายที่เป็นเนื้อหนังมังสา มีความเศร้าหมอง หดหู่และทำให้ลักษณะส่วนอื่น ๆ ของร่างกายมองดูแล้ว ไม่มีความสวยงามในรูปร่างภายนอกที่เห็นเลย

ส่วนความงามในข้อที่ 2) คือ ความงามภายใน ความงามภายในในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทจะเรียกว่า เป็นความงามในระดับขั้นโลกุตระ ในพระไตรปิฎกแปลว่า ความงามที่เป็นธรรมที่อยู่เหนือโลก เป็นสิ่งที่ไม่มีความข้องเกี่ยวกับเรื่องทางโลก อีกแล้ว สามารถกำจัด ลด ละสิ่งที่คนยึดมั่นถือมั่นทั้งหลายออกไปได้ เป็นความงามที่ยั่งยืน สูงสุดในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทคือ การบรรลุนิพพานซึ่งเป็นธรรมในระดับเดียวกัน ซึ่งความงามในขั้นนี้เป็นความงามที่ผู้ปฏิบัติจะเข้าถึงได้ต้องอาศัยการฝึกฝนตนเองตามหลักของมรรค 8 เพราะหลักธรรมมรรค 8 เป็นหลักธรรมที่จะทำให้คนไม่มีความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ลดการทำ ความชั่วและทำให้คนเห็นหลักความเป็นจริงตามเหตุและผล เมื่อคนมีปัญญาสามารถแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี ทั้งหลายที่ดำเนินชีวิตอยู่ในชีวิตประจำวันได้แล้วก็จะทำให้คนในสังคมไม่ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายให้เบียดเบียนกัน จะมีแต่ความสงบสุข มีเมตตาต่อกัน ซึ่งหลักธรรมมรรค 8 นี้เป็นทางสายกลางที่พระพุทธเจ้ากำหนดขึ้นเพื่อให้สัตว์โลกทั้งหลายรู้และเข้าใจสามารถปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงจุดหมายสูงสุดของศาสนาพุทธได้

2. ความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน

ความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานแบ่งความงามออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ ความงามภายนอกและความงามภายใน ความงามภายนอกของสตรีในวรรณกรรมอีสานเป็นความงามที่ได้รับานิสงส์มาจากการทำความดี การรักษาศีล จึงทำใหรูปลักษณะภายนอกของสตรีที่ปรากฏในงานวรรณกรรมอีสานมีความสวยงาม เช่น วรรณกรรมมหาเวสสันดรชาดก สำนวนอีสานได้พรรณนาลักษณะความงามทางร่างกายของนางผุสดีอัศรมเหสีของพระอินทร์ว่า ดูราเจ้าผุสดีอันมีศรีศรีวรรณ พรณะเนื้อตงงามใสสุด จารุพพหุคิ

มีอิทธิพลลักษณะอักษรกัลยา รูปกายผายผิวผ่อง คิ้วคาคด ค้อมก่องคอกกลม นมทั้งสองตั้งเต้า ถันเจ้าตุ้มตั้งสมผาง คิงบางแหวกัวบาสร้อย นี้น้อยส้วยสังลางา เป็นต้น ส่วนความงามภายในของสตรีในวรรณกรรมอีสาน จะเน้นที่การฝึกฝนอบรมปฏิบัติตนจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมาใช้เช่นกัน เพราะสังคมอีสานถูกปลูกฝังโดยค่านิยมและขนบธรรมเนียมที่ดึงมาจากพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมเรื่องฮีสลิสสองคองสืบสื และในงานวรรณกรรมอีสานเช่นเดียวกัน คำสอนในงานวรรณกรรมต่างๆที่นักปราชญ์สมัยโบราณใช้อยู่บรมสั่งสอนต่างก็นำเอาหลักธรรมมาประยุกต์กับสภาพวิถีชีวิตของคนอีสานด้วย ดังเช่นในงานวรรณกรรมเรื่อง พญาค่าทองสอนไพร่ การนำศีล 5 มาสอนสตรี ดังมีใจความที่ว่า

แนวณึ่งนี้ อย่าได้ทำทางฮ้ายมิสสาจารทาง
ชั่วแท้เนอให้ค้อยผาฝึกเว้น ตมซิกลั้นเมื่อลุน แท้แล้ว
ผิว่าโลกบมีศีลตั้งไว้ เวรต้องเกิดมี แท้ตาย เมื่อมีศีลสตัย
แล้ว เวร้งเว้นห่าง ศีลห้าตั้งไว้ ให้ใจตั้งต่อศีล แท้แล้ว

3. เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ในลักษณะความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท กับสตรีในวรรณกรรมอีสาน

3.1 ความงามภายนอกที่เหมือนกัน

สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีรูปกายตามผลบุญผลกรรมที่ตนได้กระทำแล้วส่งผลให้มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามไม่ว่าจะเป็น ผมงาม ฟันงาม ผิวงาม วัยงาม ส่วนสตรีในวรรณกรรมอีสานลักษณะความงามภายนอกเกิดจากการประพุดติปฏิบัติดีและส่งผลให้รูปกายมีความสวยงามเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างในพระไตรปิฎกได้พูดถึงความงามทั้ง 5 ประการ (เบญจกัลยาณี) ของนางวิสาขา ส่วนในงานวรรณกรรมอีสาน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดกอีสาน ในกัณฑ์ทศพรว่าด้วยตอนที่พรรณนาถึงความงามทางรูปกายของนางผุสดี

ประเด็นที่วิจัย	สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท	สตรีในวรรณกรรมอีสาน
ความงามทางรูปกายภายนอกที่เหมือนกัน		ส่วนสตรีในวรรณกรรมอีสาน รูปกายที่สวยงามก็เกิดมาจากผลของการกระทำที่ส่งผลให้สตรีมีรูปกายที่งดงามเช่นเดียวกันเพราะสตรีในวรรณกรรมอีสานก็มีแนวความเชื่อเดียวกันกับสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทว่า คนจะงามได้ต้องขึ้นอยู่กับเลือกปฏิบัติต่อสิ่งที่ดี สิ่งที่ทำแล้วเป็นบุญกุศล

3.2 ความงามภายนอกที่ต่างกัน

ในทัศนะของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทถึงแม้จะมีรูปกายที่สวยงามมากก็จริง แต่กลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับความงามของเรือนร่าง เพราะมองเห็นว่า สังขารทั้งหลายหรือร่างกายเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง ความสวยงามที่ปรากฏชั่ววันหนึ่งมันก็ต้องแห้งเหี่ยว

ناءเปื่อยไปตามธรรมชาติ ส่วนสตรีในวรรณกรรมอีสานจะยึดมั่นถือมั่นกับความสวยงามของร่างกายว่าเป็นสิ่งที่เป็ลสิริมงคล เป็นโชคลาภให้แก่ครอบครัวและวงศ์ตระกูล ยิ่งถ้าสตรีคนไหนมีความสวยงามมากเพียงใดสตรีผู้นั้นได้ขึ้นชื่อว่าเป็นสตรีที่มีคุณค่า

ประเด็นที่วิจัย	สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท	สตรีในวรรณกรรมอีสาน
ความงามทางรูปร่างภายนอกที่แตกต่างกัน	ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความสวยงามทางรูปร่าง แต่จะมองเห็นในสิ่งที่ป็นสัจธรรมของชีวิต	ให้ความสำคัญกับความสวยงามของเรือนร่างสตรีเพราะสิ่งนี้ถือเป็นสิริมงคลกับชีวิต

3.3 ความงามภายในที่เหมือนกัน

สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท เน้นการฝึกปฏิบัติด้านจิตใจมาก หลักธรรมที่ใช้ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความงามคือ ศีล ทั้งศีล 5 ศีล 10 ศีล 311 มรรค 8 ขันติและโสดาบัน ส่วนสตรีในวรรณกรรมอีสาน เน้นการฝึกฝนทางจิตใจเช่นกัน โดยจะใช้หลักธรรม

เรื่องศีล มาควบคุมกำหนดกรอบและพฤติกรรมของตน ทั้งนี้หลักปฏิบัติของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทและสตรีในวรรณกรรมอีสานไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องหลักคำสอน เพราะยึดหลักในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมาใช้เหมือนกัน

ประเด็นที่วิจัย	สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท	สตรีในวรรณกรรมอีสาน
ความงามภายในที่เหมือนกัน	ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมาฝึกฝนปฏิบัติ	ใช้หลักธรรมในศาสนาพุทธมาปฏิบัติเช่นเดียวกัน

3.4 ความงามภายในที่แตกต่างกัน

ในทัศนะของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทจะไม่ยึดติดอยู่กับความงามในระดับขั้นโลกียะ คือ ความงามที่ยังยึดติดหรือข้องเกี่ยวกับเรื่องขงทางโลก เรื่องของกิเลสที่เป็นตัวเหนี่ยวรั้งให้จิตใจ

ไม่หลุดพ้นจากความทุกข์ ในทางกลับกันสตรีจะฝึกฝนปฏิบัติธรรมเพื่อต้องการบรรลุธรรมในระดับความงามที่สูงที่สุดคือ ขั้นโลกุตตระ ส่วนสตรีในวรรณกรรมอีสาน จะเน้นการปฏิบัติเพียงเพื่อต้องการให้ความงามเกิดขึ้นกับตนเองและเป็นสิ่งที่ดี เป็นมงคลกับชีวิตและครอบครัว

ประเด็นที่วิจัย	สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท	สตรีในวรรณกรรมอีสาน
ความงามภายในที่แตกต่างกัน	จะเน้นการปฏิบัติเพื่อต้องการบรรลุธรรมในขั้นสูงสุด คือ การบรรลุในระดับขั้นโลกุตตระ ซึ่งเป็นระดับขั้นที่ไม่มีกิเลสยึดมั่นถือมั่น หรือเรียกว่าการบรรลุเพื่อเข้าสู่กระแสพระนิพพาน	เน้นการปฏิบัติเพียงเพื่อต้องการความงามในระดับขั้นโลกียะให้มีความสมบูรณ์เท่านั้น คือ การได้รับแต่สิ่งที่ดีเข้ามาในชีวิตไม่ว่าจะเป็นความงามทางร่างกายและจิตใจที่คิดดี พูดดี ทำดี ตามหลักพื้นฐานของศาสนาพุทธเถรวาท

4. ตารางเปรียบเทียบลักษณะความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน

ประเด็นที่วิจัย	สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท	สตรีในวรรณกรรมอีสาน
ความงามภายนอกที่เหมือนกัน	มีรูปร่างที่สวยงาม เช่น ลักษณะความงามเบญจกัลยาณีของนางวิสาขา ได้แก่ ผมงาม เนืองงาม กระตุงงาม ผิวงาม วัยงาม	มีรูปร่างที่สวยงามเช่นกัน ได้แก่ ลักษณะความงามของนางมัทรี คือ ตาดำงามคิเคือบ เหลื่อมยิเยอบมโนรม ดั่งสูงสมอุปหน้า งามเงื่อนฟ้าปูนแปลง อิมปากแดงยั้งแถม เกสาผมเส้นเลิงแลบ
ความงามภายนอกที่แตกต่างกัน	พระพุทธศาสนาเถรวาทมองสังขารร่างกายเป็นเพียงสิ่งที่ไม่เที่ยง บุตเน่าน่าเกลียด ย่อมเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปตามสภาวะของธรรมชาติ	สังคมอีสานจะเน้นให้ความสำคัญกับความเป็นสิริมงคลของร่างกายสตรี จะถึงลักษณะแต่ละส่วนของร่างกาย ต้องงามให้ถูกโฉลก
ความงามภายในที่เหมือนกัน	พระพุทธศาสนาเถรวาทมีหลัก ธรรมมุ่งเน้นให้ฝึกปฏิบัติบรรลุถึงเป้าหมายได้ เป็นลำดับขั้นตอน ได้แก่ หลักของศีล 5 ศีล 10 ศีล 227 หลักธรรมเรื่องมรรค 8	นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมา ประพฤติปฏิบัติฝึกฝนจิตใจ เช่นเดียวกัน โดยนำหลักของศีล 5 หลักธรรมเรื่องโลกธรรม 8 นำมา ประพฤติปฏิบัติและการดำรงชีวิตให้อยู่ในศีตคองธรรม
ความงามภายในที่แตกต่างกัน	มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติตนจากระดับความงามทางโลกียะ เพื่อให้บรรลุถึงระดับความงามทางโลกุตตระ ซึ่งเป็นจุดสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทคือ การบรรลุนิพพาน	หลักธรรมในวรรณกรรมอีสานเป็นเพียงขั้นพื้นฐานที่ใช้ในการดำรงชีวิต ไม่ใช่การปฏิบัติขั้นสูง เพื่อหลุดพ้นเหมือนสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นการฝึกปฏิบัติให้สตรีมีความงามในขั้นโลกียะ ซึ่งเป็นความงามที่ยังมีความพึงพอใจ ยึดติดกับรูปร่างหน้าตาที่สวยงามเท่านั้น

สรุป

จากการศึกษาเปรียบเทียบความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสานทำให้ทราบและเข้าใจถึงที่มาว่าเหตุที่ทำให้สตรีมีความงามอย่างแท้จริงคือ การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดคุณค่าที่เป็นความงามของสตรีทั้งหลาย นอกจากจะทำให้รู้และเข้าใจแล้วยังสามารถเห็นถึง

ความงามที่เป็นความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างความงามของสตรีได้ ซึ่งความเหมือน คือ การปฏิบัติตามหลักธรรม และยึดมั่นในการทำมาดี ส่วนความต่างคือ จุดมุ่งหมายในการบรรลุธรรมไม่เหมือนกัน สตรีในพระพุทธศาสนาจะมุ่งการหลุดพ้น ส่วนสตรีในวรรณกรรมจะมุ่งความสุขทางโลก

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะความงามของสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับความงามของสตรีในวรรณกรรมอีสาน มีทั้งข้อที่เหมือนกันและข้อที่แตกต่างกัน ในข้อที่เหมือนกัน คือ การมีความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเหมือนกัน สามารถนำหลักธรรมคำสอนมาปรับใช้กับตนเองและยึดหลักธรรมในเรื่องเดียวกันที่ใช้ปฏิบัติ เช่น ศีล มรรค 8 ขั้นตอนและสโรจจะ เป็นต้น ส่วนลักษณะความงามที่ต่างกันนั้น จะมีความแตกต่างกันมากในด้านการปฏิบัติ เพราะถึงแม้จะเป็นเรื่องของความงามเหมือนกันแต่สตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาทจะปฏิบัติ เพื่อต้องการมุ่งเป้าหมายให้ถึงการบรรลุธรรมในขั้นสูงสุดเป็นการปฏิบัติ เพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ในทางโลก เป็นการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง ส่วนสตรีในวรรณกรรมอีสานจะมุ่งปฏิบัติ เพื่อต้องการความงามในระดับโลกียะระดับที่ปุถุชนคนทั่วไปมีความสุขในชีวิตของการเป็นฆราวาสเท่านั้น ไม่ใช่การปฏิบัติเพื่อหลุดพ้นเหมือนสตรีในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ประโยชน์ได้จริงสำหรับสตรีทุกคน ดังนั้น การวิจัยเรื่องนี้สามารถนำไปเผยแพร่ออกไปกว้างขวางเพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่สังคมได้ด้วย โดยข้อเสนอแนะนี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาในประเด็นที่ลงลึกต่อไป ซึ่งประเด็นที่จะเสนอมีดังนี้

1. ควรศึกษาวรรณกรรมอีสานในเรื่องเดียว เพื่อให้งานมีความชัดเจนมากขึ้น
2. ควรศึกษาเฉพาะความงามในประเด็นเดียวก่อน ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น
3. ควรนำตัวอย่างในงานวรรณกรรมหรือในพระไตรปิฎกมาวิเคราะห์ออกมาและนำมาสังเคราะห์กับสภาพชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ด้วย
4. ควรมีการเขียนแปลศัพท์ภาษาอีสานเป็นภาษาทางการไว้ในท้ายเรื่องในแต่ละประเด็นที่ศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับคนทั่วไปที่ไม่เข้าใจภาษาอีสานสามารถอ่านและทำความเข้าใจไปตามเนื้อหาได้
5. ควรมีตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นโทษของการละเมิดยึดครองหรือการทำผิดศีลธรรม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นมุมมองทั้งสองด้านไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบ

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2530). พระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2530

เล่ม 1. [ม.ป.พ]. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

เดชวโร ภิกขุ (อินตา กวีวงศ์). (2530). นิทานนางพม่อม คำกลอนโบราณภาคอีสาน. ขอนแก่น:

หจก. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.

ธวัช ปุณโณทก. (2525). วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: พิธีพัทธนา.

นภาพร พิมพ์วรรณธากุล. (2548). อินทียานสอนลูก. ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.

พิฑูร มลิวัลย์. (2533). ลำพระเวสเทคนัมหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดกภาคอีสาน. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ. (2523). เสียวสวาด. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2555). 40 ภาษณ์พระอรหันต์ ชีวประวัติและคำสอนของพุทธสาวิกาในสมัยพุทธกาล.

กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

สวิง บุญเจิม. (2543). ปุสสอนหลาน. อุบลราชธานี: มรดกอีสาน.